

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries
(2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

08. Subcommentary of the Vajirabuddhi (08. Vajirabuddhi-
tīkā)

Parivāraṇṇanā (Parivāraṇṇanā)

PaliVerse

08. Subcommentary of the Vajirabuddhi

Parivāraṇṇanā

Soḷasamahāvāraṇṇanā

Paññattivāraṇṇanā

1-2. Sīlasamādhipaññāvimuttivimuttiñāṇadassanasāṅkhātassa dhammakhandhasarīrassa sāsāneti attho. Parivāroti saṅgahaṃ yo samāruḷho, tassa parivārassa. Vinayabhūta paññatti vinayapaññatti. “Paññattikālaṃ jānatā”ti dukanayavasena vatvā puna suttantanayena vuttaṃ “apica pubbenivāsādīhi”ti vuttaṃ. Tattha passanaṃ nāma dassanattā dibbacakkhunā yojitaṃ paṭivedhañāṇadassanaṃ. Desanāpaññāya passatāti āsayānusayādi. Pucchāyāti sattamī. Punapi etthāti pucchāvissajjane. Micchādiṭṭhīti natthikadiṭṭhi antaggāhikadiṭṭhi. “Ājīvahetu paññattānī”ti vacanato imāni cha sikkhāpadāni ṭhapetvā sesā ācāravipatti nāmāti veditabbaṃ. Kāyena pana āpattiṃ āpajjatīti ettha “pubbabhāge sevanacittamaṅgaṃ katvā kāyadvārasāṅkhātamaṃ viññattiṃ janayitvā pavattacittuppādasaṅkhātamaṃ āpattiṃ āpajjati, kiñcāpi cittaena samuṭṭhāpitā viññatti, tathāpi cittaena adhippetassa atthassa viññattiyā sādhitattā ‘kāyadvārena āpajjatī’ti vutta”nti imamatthaṃ sandhāya vuttaṃ, na bhaṇḍanādittayavūpasamaṃ. Āpāṇakoṭikanti jīvitapariyantaṃ katvā. Porāṇakehi mahātherehīti sīhaḷāḍipe mahātherehi potthakaṃ āropitakāle ṭhapitāti attho. “Catutthasaṅgītisadisā potthakāruḷhasaṅgīti ahosī”ti vuttaṃ.

Mahāvibhaṅge paññattivāraṇṇanā niṭṭhitā.

Katāpattivārādivaṇṇanā

166. Katāpattivāre “saṅghikaṃ mañcaṃ vā”tiādi ajjhokāsattā vihārabbhantarepi āpajjanato leḍḍupātātikamavasena vuttaṃ. Dutīye seyyaṃ santharitvāti abbhantare santharitabhāvato vihārato bahigamanepi taṃdivasānāgame āpajjanato “parikkhepaṃ atikkāmetī”ti vuttaṃ.

171. Sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropento catasso āpattiyoti ettha kiñcāpi tasmim sikkhāpade tiracchānagatapāṇova adhippeto, atha kho pāṇoti vohārasāmaññato atthuddhāravasena “catasso”ti vuttaṃ. Esa nayo aññesupi evarūpesu ṭhānesu.

173. Vikāle gāmapavesane “paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassā”ti vuttattā upacāre nāpajjati, parikkhepaṃ atikkamitvāva āpajjatīti siddhamevā”ti vadanti.

193. Paccayavāre purimavārato viseso atthiyeva, “methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto kati āpattiyo āpajjatī”ti vutte jatumaṭṭhakassokāso na jāto, idha pana “methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā”ti vutte puggalaniddesābhāvā jatumaṭṭhakañca pavitṭhaṃ, evaṃ viseso atthi. Tathā evarūpesu ṭhānesu.

Mahāvibhaṅge ca bhikkhunivibhaṅge soḷasamahāvāraṇṇanā niṭṭhitā.

Samuṭṭhānasīsaṇṇanā

257. Anattāti attavirahitā “alavaṇabhojana”ntiādīsu viya. Karuṇāsītalabhāvena candasadiso. Kilesatimirappahānato ādicco. Yasmā te desayanti, tasmā aṅgīrasopi. Piṭake tīṇi desayi tesam aññatarattāti attho. Vinayo yadi tiṭṭhati, evaṃ paṭipattisaddhammādi nīyati pavattatīti attho. Ayaṃ pana katham tiṭṭhatīti? Āha “ubhato cā”tiādi. Parivārena ganthitā tiṭṭhantīti attho. Tasseva parivārassa sutte. Niyatasamuṭṭhānaṃ kataṃ, vuttanti adhippāyo. Asambhinnasamuṭṭhānāni asaṅkarasamuṭṭhānāni, aññehi asadisasamuṭṭhānānīti attho. Yasmā parivāre sati vinayo tiṭṭhati, vinaye sati saddhammo tiṭṭhati, yasmā samuṭṭhānāni ca sutte dissanti, tasmā sikkheti attho. “Dhammakāmo supesalo”ti parivāre gāravajananatthaṃ vuttaṃ. Tatthāti “dissantī”ti tattha. “Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhātīti paṭhamapārājikaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhātī”ti vuttaṃ. Pāliyañhi niddiṭṭhasamuṭṭhānañca dissati. “Tasseva parivārassa, samuṭṭhānaṃ niyato kata”nti vuttaṃ purimanayeti attho. Yathāñāyanti yathābhūtaṃ. “Sañcarittābhāsanañcā”ti pāṭho. “Sañcarittānubhāsanañcā”tipi atthi. Nayavajjehi vinayavajjehīti attho.

Paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṇṇanā

258. Nānubandhe pavattininti “yā pana bhikkhunī vutthāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandheyyā”ti vuttasikkhāpadañca. Ayaṃ pāṭho ekaccesu potthakesu na dissati. Chasattati paṭhamapārājikasamuṭṭhānā.

Dutiyapārājikasamuṭṭhānaṇṇanā

259. “Kukkuccaṃ cīvaraṃ datvāti kukkuccuppādanañca dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā khīyanañca cīvaraṃ datvā khīyanañcā”ti pāṭho. “Datvā”ti uppaṭipāṭiyā vuttaṃ, tasmā “kukkuccaṃ dhammikaṃ datvāti pāṭho sundaro”ti vadanti, vicāretvā gahetabbaṃ.

269. Akatanti abhinavaṃ.

Antarapeyyālaṃ

Katipucchāvāravaṇṇanā

271. Paṭiniddesanti punappunaṃ niddisanaṃ. Āpattikkhandhehi vinītāni saṃvarānīti attho. Etehi āpattikkhandhehi. “Ārakā”ti nivattiatthena vuttattā taṃ puna sarūpena vattukāmo “bhusā vā”ti āha. “Gehaṃ dhūmena puṇṇaṃ ādhūmita”ntiādīsu viya rāgādiveraṃ maṇati vināseti. Etāyāti viratīyā. Vela calane. Niyyānaṃ maggaṃ sinoti bandhatīti setu. “Setughātoti vītikkamapaṭipakkhabhūtā virati, tadatthanibbattikaracittuppādo vā”ti vuttaṃ. “Dhammassavanagganti dhammaṃ suṇantānaṃ samūha”nti likhitaṃ. Sace na gacchati, vikkhitto vā nisīdati. Kāyappāgabbhiyaṃ kāyaduccaritaṃ. “Pamāde”ti vatvā tadatthaṃ dassetuṃ “sativippavāse”ti vuttaṃ.

272-273. Sapaṇasantāne vāti sasantāne vā paṇasantāne vā. Tathā vivadantā paṇāti bhedakaravatthūni nissāya vivadantā. Ubhayehipīti theranavehi. Nanti mettaṃ kāyakammaṃ. Yesaṃ puggalānaṃ piyaṃ karoti, tesam mettākāyakammasaṅkhāto dhammo. Ettakanti āmisavibhattidassanaṃ. Asukassa cāti puggalavibhattidassanaṃ. “Dussīlassa adātumpi vaṭṭatī”ti vuttattā eva alajjiparibhogo vārito. Sabbesaṃ dātabbamevāti sannitṭhānena ajānantena vibhāgaṃ akatvā dātabbabhāvaṃ dīpetīti

eke. “Sabbesaṃ dātabbamevā”ti vuttaṃ aṭṭhakathāsu. Tattha “alajjiukkhattakānaṃ paribhogasīsenā sahatthā na dātabbaṃ, dāpetabbanti apare”ti vuttaṃ. Vicinitvā dānaṃ viceyya dānaṃ. Yasmā ayaṃ viseso kātabboyevāti ayaṃ karoti, tasmā puggalavibhāgo na katoti sambandho. Pakativāṇṇena visabhāgavaṇṇena. “Idaṃ nāma āpanno”ti parehi aparāmasitabbato aparāmaṭṭhāni. Anulomehi gahitasāṅkhārāmmaṇehi nibbānāmmaṇaṃ katvā niyyāti.

Chaāpattisamuṭṭhānavārādivaṇṇanā

276. “Paṭhamena āpattisamuṭṭhānena dubbhāsitaṃ āpajjeyyāti na hīti vattabba”nti vuttaṃ vācācittavasenevāpajjitabbato.

277. Kuṭiṃ karotīti ettha sañcarittamavatvā dukkaṭathullaccayasaṅghādisesānaṃ ekasmiṃ vatthusmiṃ paṭipāṭiyā uppattidassanattamidaṃ vuttaṃ. Na hi sañcaritte eva āpajjati. “Iminā pana nayena sabbattha paṭipāṭiyā aggahaṇe kāraṇaṃ veditabba”nti vuttaṃ.

283. Vivekadassināti tadaṅgavivekādipaṇcavidhavivekadassinā.

284. Attano duṭṭhullanti saṅghādisesaṃ.

288. Vivādādhikaraṇapaccayāti aññehi, attanā vā pubbabhāge āpannapaccayāti attho. Omasatīti “ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo”ti vivadanto “tvam kiṃ jānāsī”tiādinā omasati. Tīhi samathehi sammukhāvinayapaṭiññātakaraṇaṭiṇavattahāakehi. “Sammukhāvinayañcetta sabbattha icchitabbato ‘sammukhāvinayena ceva paṭiññātakaraṇena cā’tiādinā dvīhipi yojitaṃ. Esa nayo sabbatthā”ti vuttaṃ.

291. Ṭhapetvā satta āpattiyoti ettha “kiñcāpi avasesā natthi, tathāpi paṭipāṭiyā pāṭavajananattamaṃ pucchā katā”ti vuttaṃ.

Antarapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Samathabhedavaṇṇanā

Adhikaraṇapariyāyavārādivaṇṇanā

293-294. Lobhakāraṇā vivādanato “lobho pubbaṅgamo”ti vuttaṃ. Evaṃ sesesu. Ṭhānānītiādinī kāraṇavevacanāni. Kāraṇaṇhi tiṭṭhanti etthāti ṭhānaṃ, vasanti etthāti vatthu, bhavanti etthāti bhūmīti vuccati. Ke tiṭṭhanti vasanti bhavanti cāti? Vivādādhikaraṇādayo. Kusalākusalābyākatacitto hutvā vivādanato “nava hetū”ti vuttaṃ. Kodhano hoti upanāhītiādinī dvādasa mūlāni. Akkosantena hi catūsu vipattīsu ekena anuvādanato “catasso vipattiyo ṭhānāni”ti vuttaṃ. Cuddasa mūlānīti vivādādhikaraṇe vuttā dvādasa, kāyo, vācā ca.

295-296. Satta āpattikkhandhā ṭhānānīti ettha “āpattiṃ āpajjitvā paṭicchādentassa yā āpatti hoti, tassā āpattiyā pubbe āpannā āpatti ṭhānaṃ hotī”ti vuttaṃ. “Natthi āpattādhikaraṇaṃ kusalaṇti vacanato natthi āpattādhikaraṇassa kusalahetu, kusalaṇtiṃ pana aṅgaṃ hotī”ti likhitaṃ. Cattāri kammāni ṭhānānīti ettha “evaṃ kattabbanti ṭhitapāḷi kammaṃ nāma. ‘Yathāṭhitapāḷivasena karontānaṃ kiriya kiccādhikaraṇaṃ nāmā’”ti vuttaṃ, “pāḷianusārena paṭikātabbalakkhaṇaṃ vā kammaṃ. Tattheva karaṇaṃ kiccādhikaraṇa”nti ca. Ñattiñattidutiyañatticatutthakammāni ñattito jāyanti, apalokanakammaṃ

apalokanato, “kiccādhikaraṇaṃ ekena samathena sammati sampajjatīti attho”ti likhitaṃ. Siyunti honti. Kathaṃca siyāti kathaṃ hoti. Vivādādhikaraṇassa dveti te dve ṭhapetvā aññehi na sammati.

297. Sādhāraṇāti taṃ sametabbā.

298. Tabbhāgiyāti taṃkoṭṭhāsā.

299. Ekādhikaraṇaṃ sabbe samathā samaggā hutvā sametuṃ bhabbāti pucchanto “samathā samathassa sādāraṇā”ti āha. Samathā samathassā siyā sādāraṇā siyā asādāraṇā.

300. Samathā samathassa tabbhāgiyavārepi eseṇa nayo.

301. Ime samathā samathā, na sammukhāvinayoti attho.

302. “Samathā vinayo”tipi vuccati, tasmā vinayo sammukhāvinayoti vinayavāro uddhaṭṭo siyā. Na sammukhāvinayoti sammukhāvinayaṃ ṭhapetvā sativinayādayo sesasamathā.

303. Saṅghassa sammukhā paṭiññāte taṃ paṭijānanaṃ saṅghassa sammukhatā nāma hotīti “tassa paṭijānanaṃ sandhāya ‘sammukhāvinayo kusalo’tiādi vutta”nti vadanti. Natthi sammukhāvinayo akusaloti “dhammavinayapuggalasammukhatāhi tivaṅgiko sammukhāvinayo etehi vinā natthi. Tattha kusalacittehi karaṇakāle kusalo, arahantānaṃ karaṇakāle abyākato, etesaṃ akusalapaṭipakkhattā akusalassa sambhavo natthi, tasmā ‘natthi sammukhāvinayo akusalo’ti vutta”nti likhitaṃ. “Yebhuyyasikā adhammavādīhi vūpasamanakāle salākaggāhāpake dhammavādimhi kusalā, dhammavādīnampi adhammavādimhi salākaggāhāpake jāte akusalā, sabbattha arahato vaseneva abyākatatā, anarahato sañcicca sativinayadāne sativinayo akusalo, amūḷhavinayo anumattakassa dāne, paṭiññātakaraṇaṃ mūḷhassa ajānanaṃ paṭiññāyakaraṇe, tassapāpiyasikā suddhassa karaṇe, tiṇavatthārakaṃ mahākalahe, sañcicca karaṇe ca akusala”nti likhitaṃ.

Yatthavārapucchāvāraṇaṇā

304. Labbhatīti pucchā.

Samathavāravissajjanāvāraṇaṇā

305. Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena cātiādi tassā vissajjanaṃ. Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca adhikaraṇaṃ vūpasammati, tasmiṃ samaye yattha yebhuyyasikā labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhatīti evaṃ sabbattha sambandho. Yattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhatīti ettha ekaṃ vā dve vā bahū vā āpattiyo āpanno bhikkhu “imaṃ nāma āpattiṃ āpannosī”ti pucchito “āmā”ti āpattiṃ paṭijānāti, dvepi labbhanti. Tattha saṅghasammukhatā dhammavinayapuggalasammukhatāti evaṃ vuttasammukhāvinaye saṅghassa purato paṭiññātaṃ kataṃ ce, saṅghasammukhatā. Tattheva desitaṃ ce, dhammavinayasammukhatāyopi laddhā honti. Avivadantā aññamaññaṃ paṭijānanti ce, puggalasammukhatā. Tasseva santike desitaṃ ce, dhammavinayasammukhatāyopi laddhā honti. Ekasseva vā ekassa santike āpattidesanakāle “passasi, passāmī”ti vutte tattha dhammavinayapuggalasammukhatāsaññito sammukhāvinayo ca paṭiññātakaraṇaṃca laddhaṃ hoti.

Saṃsaṭṭhavārādivaṇṇanā

306. Adhikaraṇānaṃ vūpasamova samatho nāma, so adhikaraṇaṃ vinā natthi, tasmā na ca labbhā vinibhujjivā nānākaraṇaṃ kātuṃ.

309-310. Samathā samathehi sammantīti ettha sammantīti sampajjanti. Adhikaraṇā vā pana sammanti vūpasammantīti attho, tasmā “yebhuyyasikā sammukhāvinayena sammatī”ti imāya sammukhāvinayena saddhiṃ sampajjati, na sativinayādīhi tesam tassā anupakārattāti attho. Samathā adhikaraṇehi sammantīti ettha samathā abhāvaṃ gacchantīti attho.

311. “Sammukhāvinayo vivādādhikaraṇena na sammatī”ti pāṭho. Yebhuyyasikāya samānabhāvato ca avasāne “sammukhāvinayo na kenaci sammatī”ti vuttattā ca sammukhāvinayo sayam samathena vā adhikaraṇena vā sametabbo na hotīti katvā vutto. Sativinayo kiccādhikaraṇena sammatī.

Amūlḥhavinayatassapāpiyasikaṭṭhāvatthārakāpi kiccādhikaraṇena sammanti.

313. Vivādādhikaraṇaṃ kiccādhikaraṇena sammatīti “suṇātu me, bhante...pe... paṭhamam salākaṃ nikkhipāmī”ti evaṃ vivādādhikaraṇaṃ kiccādhikaraṇena sammatī. Anuvādādhikaraṇāpattādhikaraṇāpi kiccādhikaraṇena sammanti. “Akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kamma’nti evaṃ kiccādhikaraṇampi kiccādhikaraṇena sammatīti evaṃ pāṭho veditabbo”ti likhitaṃ. Aññatarasmim pana gaṇṭhipade “samathā adhikaraṇehi sammantīti ettha yasmā sabbe samathā kiccādhikaraṇena sammanti, tasmā ‘samathā kiccādhikaraṇena sammantīti pāṭho gahetabbo”ti vuttaṃ.

314. Vivādādhikaraṇaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpetīti “nāyaṃ dhammo”ti vuttamattena kiñci adhikaraṇaṃ na samuṭṭhāpeti.

318-319. “Katamādhikaraṇapariyāpanna”nti pāṭho. Vivādādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇaṃ bhajatīti paṭhamuppannavivādaṃ pacchā uppanno bhajati. Vivādādhikaraṇaṃ dve samathe bhajatīti “imaṃ vūpasametum samatthā tumhe”ti vadantaṃ viya bhajati “mayaṃ taṃ vūpasameśāma”ti vadantehi viya dvīhi samathehi saṅgahitaṃ.

Samathabhedavaṇṇanā niṭṭhitā.

Khandhakapucchāvāraṇṇanā

Pucchāvissajjanāvaṇṇanā

320. Nidānaṃ nāma kālāñca nagarañca deso ca bhagavā ca. Vatthupuggalādi niddeso. Yāni tattha upasampadakkhandhake “na, bhikkhave, ūnavīsativasso puggalo upasampādetabbo”tiādinā nayena uttamāni padāni vuttānīti sambandho. Sā sā tassa tassa padassa āpattīti vuccatīti yā “na, bhikkhave, ūnavīsativasso puggalo upasampādetabbo”ti padena paññattā āpatti, sā tassa padassāti adhippāyo. Cammasamyutteti cammakhandhake.

Ekuttarikanayaṇṇanā

Ekakavāraṇṇanā

321. Ekuttarikanaye āpatti jānitabbāti ettha āpatti nāma kiṃ paramatthasabhāvā, udāhu na vattabbasabhāvāti? Na vattabbasabhāvā. Vuttañhi parivāre “vatthu

jānitabbam, gottam jānitabbam, nāmam jānitabbam, āpatti jānitabbā”ti etesaṃ padānaṃ vibhaṅge “methunadhammoti vatthu ca gottañca. Pārājikanti nāmañceva āpatti cā”ti. Nāmañca gottañca “nāmagottam na jīratī”ti vacanato sammutamattam, tasmā “kusalattikavinimuttā na vattabbadhammabhūtā ekaccā sammuti evā”ti vuttam. Yam pana vuttam samathakkhandhake “āpattādhikaraṇam siyā akusalam, siyā abyākata”nti, tam “vivādādhikaraṇam siyā kusalam, siyā akusalam, siyā abyākata”nti ettha viya pariyāyato vuttam. Atthato hi vivādo nāma ekacco sammutiviseso. Yo cittasamaṅgino, so “tam citta-pariyāyena pana siyā kusala”ntiādi vohāraladdho, tathā āpattādhikaraṇampīti daṭṭhabbam. Teneva vuttam aṭṭhakathāyam “āpattim āpajjamāno hi akusalacitto vā āpajjati kusalābyākatacitto vā”ti. Aññathā samathehi adhikaraṇiyatā na sambhavati. Na hi samathā kusalādiṃ akusalādiṃ vā adhikiccapavattanti, samathavasena vā kusalādi sammati. Na ca kusalassa vivādassa, anuvādassa vā kusalādisamathehi vūpasametabbatā āpajjati tesam adhikaraṇamattameva na sambhaveyya, tasmā adhikaraṇānam, samathānañca kusalādi bhāvo pariyāyadesanāya labbhati, no aññathā, teneva sammukhāvinaye viya āpattādhikaraṇe tikaṃ na pūritam. Sañcicca āpattim āpajjamānassa yasmā sañcetanā ekantato akusalāva hoti. Itarassa sacittakassa vā acittakassa vā tadābhāvamattam upādāya “abyākata”nti vuttam. Yathā hi “tikkhattum codayamāno tam cīvaram abhinipphādeyya, iccetaṃ kusala”ntiādīsu na kusalasaddo sukhavipāko, “samparāyikānam akusalānam dhammānam paṭighātāyā”tiādīsu na akusalā vā hoti. Itarassa sacittakassa vā acittakassa vā tadābhāvamattam upādāya “abyākata”nti vuttam. Yathā hi dvikkhattum codayamāno tam cīvaram abhinipphādeyya, yam panettha “āpattādhikaraṇam akusala”nti vuttam, tassa vasena tadakusalato satta vinītavatthūni veditabbāni, tato cīvaranti sambhavato acīvarakā, antarāpattikā ca. Anantarikalakkhaṇappattassa vasena niyatā ca nāmāti veditabbam. Sammutiniddese garukalahukaniddesopi sambhavati. Aññathā “anantarāyikā paṇṇattivajjā, anavajjāpaṇṇatti”ti ca vuttā. Kuṭīkaramahallakāpatti antarāyikā lokavajjasāvajjapaṇṇattito. Sampajānamusāvādo omasavādādito garukādi na sambhaveyya, tato vā ayam lahukādīti idaṃ sabbam ekaccānam ācariyānam matam, “sabbam ayutta”nti vadanti. Kasmā? Yasmā “pārājikanti nāmañceva āpatticā”ti vacanena ce āpatti na vattabbadhammo siyā, vatthu ca na vattabbadhammo siyā gottena samānādhikaraṇabhāvena vuttattā, tasmā “methunadhammo”ti padaṃ ajjhācārasaṅkhātam vatthuñca dīpeti. Ajjhācāraseneva āpattiyā laddhanāmaṃ asādhāraṇanāmattā “gotta”nti ca vuccatīti ayam tattha attho.

“Āpattādhikaraṇassa kiṃ pubbaṅgamanti? Lobho pubbaṅgamo, doso, moho, alobho, adoso, amoho pubbaṅgamo”ti “kati hetūti? Cha hetū tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū”ti ca vuttattā nippariyāyeneva “āpattādhikaraṇam siyā akusalam, siyā abyākata”nti vuttam. Samathakkhandhake pana sandhāyabhāsītavasena tathā eva vuttam. Tasmā āpattādhikaraṇam sabhāvato nippariyāyeneva akusalā cattāro khandhā, rūpaabyākatā ca honti. “Natthi āpattādhikaraṇam kusala”nti vuttattā kusameva paṭikkhattam, khīṇāsavānaṃ kiriyābyākatam nāma hotīti kusale paṭikkhitte kiriyābyākatampi paṭikkhittameva hoti. Tasmim paṭikkhitte sabbathā avāṇaṃ vipākābyākatam paṭikkhittameva hoti. Nibbānābyākate vattabbameva natthīti eke, tam ayuttam “cha hetuyo”ti vuttattā. Kiñcāpi vuttam sāmāññena, tathāpi vipākahetuyeva tattha adhippeto, na kiriyāhetu, te hi kusalasabhāvā ca, tasmā rūpaṃ, vipākābyākatāncāpatti. Tattha akusalāpattito vinītavatthūni. Itarassāpi

ādito chādanā kusalacittatoti vuttaṃ hoti. Antarāyikanīyatasāvajjapaññattibhāvopi cassā vevacanavasena veditabbo paṇṇattivajjāya, sañcicca āpannāya ca, tasmā “jīvitindriyaṃ siyā sārammaṇaṃ siyā anārammaṇa”nti vacanaṃ viya ekantākusalaṃ anekantākusalañca lokavajjaṃ, ekantābyākataṃ bhūtārocanaṃ anekantābyākatañca sesaṃ paṇṇattivajjaṃ ekato sampiṇḍetvā “āpattādhikaraṇaṃ siyā akusalaṃ siyābyākata”nti vuttaṃ. Samathakkhandhake pana paṇṇattivajjameva sandhāya tathā vuttaṃ. Vuttañhetuṃ aṭṭhakathāyaṃ, gaṇṭhipade ca “āpattādhikaraṇaṃ siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ, natthi āpattādhikaraṇaṃ kusala”nti ettha sandhāyabhāsitavasena attho veditabbo. Yasmiñhi pathavikhaṇanādike āpattādhikaraṇe apakatañño sandhāya appaharitakaraṇādikāle kusalacittaṃ aṅgaṃ hoti, khaṇanādipayogasaṅkhātaṃ rūpābyākataṃ āpattisamuṭṭhāpentaṃ hotīti adhippāyo”ti. Yaṃ sandhāya vuttaṃ “atthāpatti kusalacitto āpajjati, kusalacitto vuṭṭhātī”tiādi. Tasmiñhi sati na sakkā vuttaṃ “natthi āpattādhikaraṇaṃ kusala”nti. Yasmā āpattisamuṭṭhāpakaṃ cittaṃ sandhāya vuttaṃ na hoti, tasmā na yidaṃ aṅgappahonakacittaṃ sandhāya vuttaṃ. Yadi taṃ sandhāya vuttaṃ, “siyā kusala”nti ca vattabbaṃ bhaveyya, na ca vuttaṃ. Tasmā idaṃ pana sandhāya vuttaṃ -yaṃ tāva āpattādhikaraṇaṃ lokavajjaṃ, taṃ ekantato akusalameva, tattha “siyā akusala”nti vikappo natthi. Yaṃ pana paṇṇattivajjaṃ, taṃ yasmā sañcicca “imaṃ āpattiṃ vītikkamāmī”ti vītikkamantasseva akusalaṃ hoti, asañcicca pana kiñci ajānantassa sahasayyādivasena āpajjato rūpavipākaṃ abyākataṃ hoti anuṭṭhānato. Tasmā tassa paṇṇattivajjassa sañciccāsañciccavasena imaṃ vikappabhāvaṃ sandhāya idaṃ vuttaṃ “āpattādhikaraṇaṃ siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ, natthi āpattādhikaraṇaṃ kusala”nti.

Sace pana koci vinaye apakatañño “yaṃ kusalacitto āpajjati, idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ kusala”nti vadeyya, tassevaṃvādino acittakānaṃ elakalomādisamuṭṭhānānampi kusalacittasamaṅgikāle tāsāṃ āpattīnaṃ kusalacitto āpajjeyya, na vā āpajjati. Kiṃkāraṇaṃ? Na ca tattha vijjamaṇampi kusalacittaṃ āpattiyā aṅgaṃ. Attabhāvo sabhāvo pakatīti vuttaṃ hoti. Kataraṃ pana tassā āpattiyā tadā aṅgasabhāvoti? Vuccate -kāyavacīviññattivāsena pana calitassa kāyassa, pavattāya vācāya cāti etesaṃ dvinnaṃ calitappavattānaṃ kāyavācānaṃ aññatameva aṅgasabhāvo, tañca rūpakkhandhapariyāpannattā abyākatanti. Kiṃ vuttaṃ hoti? Kāyo, vācā ca tadā āpattādhikaraṇanti vuttaṃ hoti. Yā panettha akusalāpattikkhaṇe kāyavācāyo abyākatabhāvo, tā abbohārikā honti kāyavacīkammakāle manokammaṃ viya. Tadā hi kāyavācāyo āpattikarādiṭṭhāne tiṭṭhanti. Yaṃ sandhāya vuttaṃ “āpattikarā dhammā jānitabbā. Kati mūlānīti cha āpattisamuṭṭhānāni mūlānī”tiādi. Yadā pana kāyavācāyo āpattiyā aṅgameva honti, tadā “cittaṃ cittādhīpateyya”nti vacanaṃ viya pubbapayogānaṃ aparapayogassa paccayabhāvato āpattikarādipaññattiṃ na vijahanti. Yathā tabbhāvepi “āpattādhikaraṇassa kati vatthūnīti? Satta āpattikkhandhā vatthūni. Kati bhūmiyoti? Satta āpattikkhandhā bhūmiyo”ti vuttaṃ. Tathā tabbhāvepi āpattikarā “āpattisamuṭṭhānā”icceva vuccantīti veditabbā. Ettāvata āpatti nāma cattāro akusalakkhandhā sañcicca vītikkamakāle bhūtārocanaṃ ṭhapetvā sabbāpi avisesato, visesato pana sabbāpi ekantākusalā akusalā, anekantākusalā pana giraggasamajjagārasaṅghāniitthālaṅkāragandhavaṇṇakavāsītapiññākappabhedā, bhikkhuniādīnaṃ ummaddanaparimaddanappabhedā cāti dasappabhedā sakanāmehi

paricchinditvā vatthujānanasacittakakāle eva akusalā, tadabhāvato acittakakāle vinā anāpattādhikaraṇena kammaṭṭhānādisīsenā kusala cittena taṃ taṃ vatthum vītikkamantassa āpatti kevalaṃ rūpaabyākatameva.

Keci panettha “appa kāsē ṭhāne kaṭisuttakasaññāya saṅghāṇiṃ, mattikāsaññāya gandhavaṇṇakādiṃ vā dhārentiyāpi āpatti, tasmā acittakāyevā”ti vaṇṇayanti. Te “saṅghāṇiyā asaṅghāṇisaññāya dhāreti, āpatti pācittiyassā”ti pāṭhābhāvaṃ dassetvā paṭikkhipitabbā. Surāpānāpatti pana acittakāpi ekantākusalāva. Teneva “majje amajjasaññī pivati, āpatti pācittiyassā”ti vuttaṃ. Yasmā panettha ābādhapaccayāpi na sakkā vinā akusalena surāpānaṃ pātuṃ, tasmā yathāvuttesu anekantākusalesu viya lokavajjesu idha “surāpānesu anāpatti ābādhapaccayā”ti na vuttaṃ. Sūpasamṇāpādi pana amajjameva. Tattha kukkuccavinodanattaṃ “anāpatti”ti vuttaṃ udakadantaṃ viya. Bhūtārocanaṃ rūpābyākatameva, acittakakāle sahasayyādi rūpavipākābyākatameva, tattha supinanto vijjamaṇampi akusalaṃ anaṅgattā abbohaṇikaṃ hoti. Kusale kathāva natthi anāpatti sabhāvattā kusalaṃ. Tathā kiriyāti iminā nayena sabbattha yathāsambhavaṃ akusalaṃ vā suddharūpaṃ vā savipākaṃ vāti tidhā bhijjati ayamatto dassito hoti.

Tattha ṭhapetvā surāpānaṃ ekaccañca paṇṇattivajjaṃ, ekantākusalañca sacittakameva, bhūtārocanaṃ acittakameva, sesaṃ saha surāpānena anekantākusalaṃ lokavajjañca anekantābyākataṃ paṇṇattivajjañca yebhuyyena sacittakācittakanti sabbasikkhāpadaṃ tippabhedam hoti. Yaṃ panettha sacittakameva, taṃ methunādivatthujānanacitteneva sacittakaṃ, sabbam sekhiyaṃ paṇṇattijānanacitteneva sacittakaṃ “anādariyaṃ paṭiccā”ti vacanatoti sacittakaṃ duvidham hoti. Ekantācittakaṃ paṇṇattijānanacittābhāvena, na vatthujānanacittābhāvena. Tadabhāvato ekantākusalaṃ surāpānaṃ, ekantābyākataṃ sañcarittaṃ, vatthujānanacittassa vā paṇṇattijānanacittassa vā ubhinnaṃ abhāvena acittakabhāvena acittakaṃ hoti. Surāpānaṃ pana sacittakaṃ hoti vatthujānanacitteneva. Ariyapuggalānaṃ itaresaṃ ubhinnaṃ vā aññatarassa bhāvena sesaṃ citta cittaṃ. Visesaṃ ca vatthujānanacittābhāvena, apakatañño paṇṇattijānanacittābhāvena vā acittakabhāvena acittakaṃ hoti. Tattha ekantācittakañca sacittakañca “acittaka”micceva vuccati. Ayaṃ tāva “āpatti jānitabbā”ti ettha vinicchayo.

Mūlavisuddhiyā antarāpattīti antarāpattiṃ āpajjitvā mūlāyapaṭikassanaṃ katvā ṭhiteṇa āpannāpatti. Ayaṃ agghavisuddhiyā antarāpattīti sambahulā āpattiyo āpajjitvā tāsu sabbacirapaṭicchannavasena agghasamodhānaṃ gahetvā vasanteṇa āpannāpatti. “Punapi āpajjissāmī”ti saussāheneva cittaṇa. “Ayaṃ bhikkhuniyā evā”ti likhitaṃ. “Pārājikamevā”ti idaṇca bhūtavaseṇa dassetuṃ vuttaṃ. “Evaṃ desite pana yā kāci āpatti na vutṭhātīti apare, taṃ na gahetabba”nti vuttaṃ. “Dhammikassa paṭissavassa asaccāpane”ti vuttattā adhammikapaṭissave dukkaṭaṃ na hoti. “Pubbe suddhacittassa ‘tumhe vibbhamathā’ti vutte ‘sādhū’ti paṭissuṇitvā sace na vibbhamati anāpatti, evaṃ sabbatthā”ti ca vuttaṃ. “Āvikaro jānitabbo”tipi pāṇi. Kāleṇa vakkhāmi, no akāleṇā”ti ādisu pañcadasu dhammesu. Bhabbāpattikā nāma āpattiṃ āpajjituṃ bhabbā.

Dukavāraṇaṇā

322. Nidahane ātape. “Ekarattampi ce bhikkhu ticīvarena vippavaseyya. Chārattaparamaṃ tenā”tiādinā vuttāpattiko gaṇapūraḥ hutvāpi kammaṃ kopeti nānāsaṃvāsakattā. Kammena vā salākaggāhena vāti ettha uddeso ceva kammañca ekanti ettha pātimokkhuddesoti vā kammanti vā atthato ekameva, tesu yaṃ kiñci kate saṅghabhedo hotīti attho. Pubbabhāgāti saṅghabhedato pubbabhāgā. “Pamāṇa”nti imesaṃ dvinnāṃ aññatarena bhedo hoti, na itarehīti vuttaṃ. Vinaye siddhā vinayasiddhā, romajanapade jātaṃ romakaṃ, anuññātaloṇattā dukesu vuttāti.

Tikavāraṇṇanā

323. Vo tumhehi na samudācaritabbāṃ. Vacīsampayuttaṃ kāyakiriyaṃ katvāti kāyena nipaccakāraṃ katvāti attho. Upaghāteti vināseti. Omadditvāti abhibhavitvā. Vadatoti vadantassa. “Bālassa nissayo dātabbo”ti duke āgataṃ, idha pana “na dātabbo”ti vuttaṃ, āpattibāhullaṃ sandhāya nādātabbaṃ, “imasmā vihārā paraṃ mā nikkhamāhi, vinayadharānaṃ vā santikaṃ āgaccha vinicchayaṃ dātu”nti vutte tassa vacanaṃ na gahetabbanti attho. Tikabhojanaṃ nāma sace tayo hutvā bhuñjanti, gaṇabhojanena anāpatti, idaṃ sandhāya tikaṃ. “Pasutto”ti bāhullato vuttaṃ. Atha vā nipajjitvāti attho. “Idaṃ ṭhapetvā gacchāmi, tāvakālikaṃ bhante dethāti vutte ‘navakammādiatthaṃ vinā dātuṃ na vaṭṭatī’”ti likhitaṃ. Vikappetvā ṭhapitaṃ vassikasātikaṃ pacchime pāṭipadadivase nivāsento dukkaṭaṃ āpajjatīti attho. Apaccuddharitvāti paccuddharaṇaṃ akatvāti attho. “Vikappetu”nti vacanato avikappanapaccayā āpatti hemante āpajjati, vikappanā pana kattikapuṇṇamadivase kātābbāti dassanattaṃ vuttanti ñātābbaṃ. Ayaṃ nayo avikappanaṃ sandhāya, purimo vikappitaparibhogapaccayāpattiṃ sandhāya. Vatthapaṭicchādi sabbakappiyatāyāti vatthapaṭicchādi sabbattha kappiyattāti attho. Keci imamattaṃ asallakkhetvā “vatthapaṭicchādi sabbakappiyatā tāya paṭicchannenā”ti likhanti. “Vatthameva paṭicchādi vatthapaṭicchādī”ti viggahattā “tāyā”ti na yujjati. “Tenā”ti bhavitabbattāti idaṃ sabbaṃ aññatarasmimṃ gaṇṭhipade likhitaṃ, vicāretvā gahetabbāṃ.

Catukkavāraṇṇanā

324. Catūhākārehi āpattiṃ āpajjati...pe... kammavācāya āpajjatīti ettha yañhi āpattiṃ kammavācāya āpajjati, na tattha kāyādayoti āpannaṃ, tato kammavācāya saddhiṃ āpattikarā dhammā sattāti āpajjati, evaṃ sati “cha āpattisamuṭṭhānānī”ti vacanavirodho, tāni eva āpattikarā dhammā nāma. Atha tatthāpi kāyādayo ekato vā nānāto vā labbhanti, catūhākārehīti na yujjatīti “chahākārehi āpattiṃ āpajjatī”ti vattabbaṃ siyāti evaṃ etāni suttapadāni virodhitāni honti. Kathaṃ avirodhitāni? Saviññattikāviññattikabhedabhinnaṃ. Kāyādīnaṃ yā kiriyā āpatti, naṃ ekaccaṃ kāyena saviññattikena āpajjati, ekaccaṃ saviññattikāya vācāya, ekaccaṃ saviññattikāhi kāyavācāhi āpajjati, yā pana akiriyā āpatti, taṃ ekaccaṃ kammavācāya āpajjati, tañca kho avasiṭṭhāhi aviññattikāhi kāyavācāhiyeva, na vinā “no ce kāyena vācāya paṭinissajjati, kammavācāpariyosāne āpatti saṅghādisesassā”ti vacanato, avisesena vā ekaccaṃ āpattiṃ kāyena āpajjati, ekaccaṃ vācāya, ekaccaṃ kāyavācāhi. Yaṃ panettha kāyavācāhi, taṃ ekaccaṃ kevalāhi kāyavācāhi āpajjati, ekaccaṃ kammavācāya āpajjatīti ayamatto veditabboti evaṃ avirodhitāni honti.

Tatrāyaṃ samāsato atthavibhāvanā - kāyena āpajjatīti kāyena saviññattikena akattabbaṃ katvā ekaccaṃ āpajjati, aviññattikena kattabbaṃ akatvā āpajjati, tadubhayampi kāyakammaṃ nāma. Akatampi hi loke “kata”nti vuccati “dukkaṭaṃ mayā, yaṃ mayā puññaṃ na kata”nti evamādīsu, sāsane ca “idaṃ te, āvuso ānanda, dukkaṭaṃ, yaṃ tvaṃ bhagavantaṃ na pucchī”ti evamādīsu, evamidha vinayapariyāyena kāyena akaraṇampi “kāyakamma”nti vuccati. Ayameva nayo “vācāya āpajjatī”tiādīsu. Puratīti puriso, pura aggagamane. Puratīti purato gacchati sabbakammesu pubbaṅgamo hoti. Paṭhamuppannavasenāti paṭhamakappiyesu hi paṭhamam purisaliṅgaṃ uppajjati, “purima”nti saṅkhaṃ gataṃ purisaliṅgaṃ jāyatīti attho. Sataṃ tiṃsa cāti ettha asādhāraṇāpi pārājikā no antogadhāyeva jātā pārājikāpannānaṃ bhikkhubhāvāya abhabbattā. “Asādhāraṇavacanena pana sāmāññena uddhaṭṭānī”ti vadanti. “Satañceva tiṃsañca sikkhāpadānīti pāṭho”ti ca vadanti. Bhikkhussa ca bhikkhuniyā ca catūsu pārājikesūti sādharmaṇesu eva. Atthi vatthunānattatā no āpattinānattatāti paṭhamapañho idha dutiyo nāma. Atthi āpattisabhāgatā no vatthusabhāgatāti etena viseso natthi. Mantābhāsāti matiyā bhāsā. “Abhivādanārahāti yathānisinnāva sīsaṃ ukkhipitvā vandanti. Navamabhikkhunito paṭṭhāya anuṭṭhitabbato āsanā na paccuṭṭhenti. Avisesenāti upajjhāyassa, itarassa vā vippakatabhojanassa, samīpagato yo koci vuḍḍhataroti attho. Vippakatabhojanenāpi hi utṭhahitvā āsanaṃ dātabbaṃ. Idha na kappantīti vadantopīti paccantimajanapadesu ṭhatvā “idha na kappantī”ti vadanto vinayātisāradukkaṭaṃ āpajjati. Kappiyañhi “na kappatī”ti vadanto paññattaṃ samucchindati nāma. Tathā idha kappantītiādīsupi ṭhatvā “idha kappantī”ti vadanto vinayāgatabhikkhu vinayo pucchitabboti attho.

Pañcakavāraṇaṇā

325. Na upeti puggalo. “Nimantito sabhatto samāno santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā”ti vacanato nimantanābhāvā piṇḍapātikassa anāmantacāro vaṭṭati. “Gilānasamayo”tiādīnā ābhogaṃ katvā bhojanaṃ adhiṭṭhahitvā bhojanaṃ nāma. “Mayhaṃ bhattapaccāsaṃ itthannāmassa dammī”ti evaṃ avikappanā. Parammukhe aguṇavacanam ayaso. Sammukhā garahā. Sīladiṭṭhi byasanānaṃ vinayapariyāpannattā tehi saddhiṃ itare pañcakaṃ pūretuṃ vuttā. “Vinayadharapañcamena gaṇenā”ti vuttattā pañcakaṃ jātaṃ. Aññatarasmiṃ vihare eko theroti attho. “Yonakavisayatoti cīnaṭṭhānā”ti likhitaṃ. Atṭha kappe anussarīti pubbenivāsaññaṃ nibbattesīti attho. Anantare ṭhāne ṭhatvāti attho. Ñattiyā kammappatto hutvāti ñattiṭṭhapitakāle kammappatto hoti. Puna kammavācāya kammāsiddhi. Ñattikhettanti ñattiyāva kātappaṭṭhānaṃ tassā khettaṃ, ñattidutiyādikamme paṭhamatṭhapanam tassā okāso nāma. Āraññake idañcidañcānisamsanti evaṃ idamatthitanti attho.

Chakkavāraṇaṇā

326. “Chabbassaparamatā dhāretabba”nti vibhaṅge pāṭhattā evaṃ vuttaṃ. Cuddasaparamāni nava chakkāni honti. Kathaṃ? Paṭhamam ekaṃ chakkaṃ, sesesu atṭhasu ekekena saddhiṃ ekekanti evaṃ tiṇi chakkāni antaraṭṭhāle vuttāni. Kathaṃ? “Catutthena āpattisamutṭhānena cha āpattiyo āpajjatī”tiādīnā nayena pañcamena, chaṭṭhena ca tiṇi chakkāni. Lobhādayo cha vivādamūlāni, tathā anuvādassa. Dīghaso cha vidatthiyo vassikasāṭikāya. Tiriyam cha vidatthiyo sugatacīvarassa. Vippakatacīvaram ādāya pakkamane niṭṭhānantiko, sannitṭhānanāsana savana sīmātikantikasahubbhārāti cha, samādāya vārepi chāti

chakkadvayaṃ. Sattake pakkamanantikena saha satta.

Sattakavāraṇṇanā

327. Chakke vuttāniyeva sattakavasena yojetabbānīti chakke vuttacuddasaparamāni sattakavasena yojetabbāni. Sattame aruṇuggamane nissaggiyanti “chārattaparamaṃ tena bhikkhunā tena cīvarena vippavasitabbaṃ, tato ce uttari vippavaseyyā”ti evaṃ vuttaṃ nissaggiyaṃ hoti. Campeyyakkhandhake sugatacīvarabhāṇavārassa parato “idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā, tamenam codeti saṅgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā”tiādinā nayena vuttasattakāti.

Aṭṭhakavāraṇṇanā

328. Tena saddhiṃ uposathādikaraṇaṃ ānisaṃso, akaraṇaṃ ādīnava, tasmā ete aṭṭhānisaṃse sampassamānenāti attho. “Ayaso akkoso”ti vuttaṃ. Pubbevassa hoti “musā bhaṇissa”nti, bhaṇantassa hoti “musā bhaṇāmī”ti, bhaṇitassa hoti “musā mayā bhaṇita”nti, vinidhāya diṭṭhiṃ khantiṃ ruciṃ bhāvaṃ saññanti evaṃ akappiyakataṃ hoti appaṭiggahitakatantiādayo aṭṭha anatirittā. Sappiādi aṭṭhame aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Aṭṭhavācīkā bhikkhunīnaṃ upasampadā ubhatoñatticatutthattā. Vassikasāṭṭhikadānādīni aṭṭha varāni.

Navakavāraṇṇanā

329. Navahi bhikkhūhi bhijjati. Manussamaṃsavajjehi nava maṃsehi vinicchayo. Sundaraṃ na sundaranti saṅghāṭiādīni nava cīvarāni. Tāneva adhiṭṭhitakālato paṭṭhāya na vikappetabbāni, adhiṭṭhitakālato paṭṭhāya apaccuddharitvā na vikappetabbānīti adhippāyo. Nava vidatthiyo sugatacīvarassa. “Vaggaṃ bhikkhunisaṅghaṃ vaggasaññī ovadatī”tiādinā nayena adhammakamme dve navakāni pācittiyavasena vuttāni.

Dasakavāraṇṇanā

330. “Oramattakañca adhikaraṇaṃ hoti, na ca gatigata”ntiādinā dasa adhammikā salākaggāhā. Viparītā dhammikā. Samathakkhandhake vuttehi samannāgato hotīti sambandho. “Saṃkaccikaṃ vā pakkhipitvā dasā”ti vuttaṃ kappiyattā etesaṃ. Māturakkhitādayo dasa itthiyo. Dhanakkītādayo dasa bhariyā. “Sikkhāsammutiṃ datvā dasavassāya tassā dvādasavassakāle sayampi dvādasavassā bhavissatī”ti vuṭṭhāpanasammuti sādītābā. “Vinayadharasseva ‘āpattānāpattiṃ na jānātī”ti ārabba yāva ‘ubhayāni kho panassa...pe... anubyañjanaso’ti pañcaṅgāni vatvā punapi ‘āpattānāpattiṃ na jānātī’ceva ārabba yāva ‘adhikaraṇe ca na vinicchayakusalo hotī’ti pañca vuttā, te tathā tathā pañca pañca katvā dasa hontī”ti likhitaṃ. “Dasavassāya bhikkhuniyā nissayo dātabbo”ti ekaccesu potthakesu natthi, kiñcāpi natthi, pāṭho eva pana hoti.

Ekādasakavāraṇṇanā

331. Na vodāyanti na pakāsentī. Rogameva rogātāṅkaṃ. Rogantarāyaṃ vā.

Ekuttarikanayavaṇṇanā niṭṭhitā.

Uposathādipucchāvissajjanāvāṇṇanā

332. “Saṅghaṃ, bhante, pavāremī”tiādi pavāraṇakathā nāma vinītagāthāsu viya.

Atthavasapakaraṇavaṇṇanā

334. Dasa atthavase paṭiccāti ettha tassa tassa sikkhāpadassa paññāpane guṇavisesadīpanato, apaññāpane ādīnavadassanato ca saṅghasuṭṭhutā hoti. Tattha yathāsambhavaṃ lokavajjassa apaṇṇattisambhavassa paññāpane payogavisuddhi guṇo. Paṇṇattisambhavassa pana sekhiyassa lokavajjassa paññāpane paṭipattivissuddhi guṇo, paṇṇattivajjassa āsayavisuddhi guṇo appicchādiguṇāvahanato, tenevāha “subharatāya suposatāya appicchatāya appicchassa vaṇṇaṃ bhāsivā”ti. Samañcāravisuddhi cassa guṇoti veditabbaṃ. Atha vā lokavajjassa paññāpane saṅghasuṭṭhutā hoti pākāṭādīnavato, paṇṇattivajjassa paññāpane saṅghaphāsutā hoti pākāṭānisamsattā. Tathā paṭhamena dummaṅkūnaṃ niggaho, dutiyena pesalānaṃ phāsuvihāro, paṭhamena samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighāto, dutiyena diṭṭhadhammikānaṃ, tathā paṭhamena appasannānaṃ pasādo, dutiyena pasannānaṃ bhiyyobhāvo, tathā paṭhamena saddhammatṭhiti, dutiyena vinayānuggaho hotīti veditabbo. Parivāranayena vā paṭhamena pāpicchānaṃ bhikkhūnaṃ pakkhupacchedo, dutiyena gihīnaṃ anukampā hoti. Vuttañhetam “dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakaṇaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ gihīnaṃ anukampāya pāpicchānaṃ pakkhupacchedāyā”ti. Tathā diṭṭhadhammikasamparāyikānaṃ verānaṃ vajjānaṃ akusalānaṃ vasenapi yojanā kātābbā. Vuttañhetam “dve atthavase...pe... paññattaṃ diṭṭhadhammikānaṃ verānaṃ samparāyikānaṃ verānaṃ paṭighātāyā”tiādi. Apicettha sabbampi akataviññattiṭṭhisaṃyuttaṃ, gihīnaṃ pīlāṭṭhisaṃyuttaṃ, tesam pasādabhogakkhayaṃ kkhāṭṭhisaṃyuttaṃ ca gihīnaṃ anukampāya paññattaṃ nāma, kuladūsakagaṇabhojanāni pāpicchānaṃ pakkhupacchedāya paññattaṃ. Sabbam lokavajjam diṭṭhadhammikasamparāyikaverādipaṭighātāya, mātugāmena saṃvidhānaṃ diṭṭhadhammikaverādisaṃvarāya paññattanti veditabbaṃ. Apicettha ādito paṭṭhāya dasaatthavasapakaraṇameva nissāya vinicchayo veditabbo.

Vatthuvītikkena yaṃ, ekantākusalaṃ bhava;
Taṃ saṅghasuṭṭhubhāvāya, paññattaṃ lokavajjato.

Pārājikādiṃ,

Paññattijānaneneva, yatthāpatti na aññathā;
Taṃ dhammatṭhitiyā vāpi, pasāduppādabuddhiyā.

Dhammadesanāṭṭhisaṃyuttaṃ itaraṇca sekhiyaṃ, idaṃ paṇṇattisambhavaṃ lokavajjam nāma. Vatthuno, paññattiyā vā vītikkamacetanāyābhāvepi paṭikkhittassa karaṇe, katabbassa akaraṇe vā sati yattha āpatti pahoti, taṃ sabbam ṭhapetvā surāpānaṃ paṇṇattivajjanti veditabbaṃ. Tattha ukkoṭanake pācittiyaṃ, “yo pana bhikkhu dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya, pācittiyaṃ, yo pana bhikkhu saṅghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā utṭhāyāsanaṃ pakkameyya, pācittiyaṃ, yo pana bhikkhu samaggena saṅghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya...pe... pācittiya”nti evamādi saṅghaphāsutāya paññattaṃ. “Aññavādaṃ vihesake pācittiyaṃ, pārājikādīhi anuddhamasane saṅghādisesādi ca dummaṅkūnaṃ niggahāya, anupakhajjanikkadḍhanaupassūtisikkhāpadādi pesalānaṃ phāsuvihārāya, sabbam lokavajjam diṭṭhadhammikasamparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, sabbam paṇṇattivajjam diṭṭhadhammikānameva saṃvarāya. Sabbam gihipaṭṭhisaṃyuttaṃ

appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya ca. Visesena ariṭṭhasamaṇuddesasikkhāpadaṃ, sāmāññaṃ paccayesu mariyādapaṭisaṃyuttañca saddhammaṭṭhitiyā, “appicchassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo mahicchassā”ti ādisuttamettha sādhaṃ. “Sikkhāpadavivaṇṇake mohanake pācittiya”ntiādi vinayānuggahāya paññattanti veditabbaṃ. “Bhūtagāmapātabyatāya pācittiya”nti idaṃ kimatthanti ce? Appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya ca. Kathaṃ?

“Bhūtagāmo sajīvoti, avipallattadiṭṭhino;
Tassa kopanasaññāya, pasādo buddhasāvake.

“Nijjīvasaññitaṃpetam, akopento kathaṃ muni;
Jīvaṃ kopeyya niddoso, macchamaṃsānujānane.

Evampi -

“Tassa kopanasaññāya, pasādo buddhasāvake;
Yato titthakarāvime, viratā bhūtagāmato;
Lokassa cittarakkhatthaṃ, tatopi virato munī”ti. -

Pasannānaṃ bhiyyobhāvo hoti.

Vivittasenāsanabhogataṇhāvasenanijjīvamitārakkhaṃ;
Buddhobhininnañca vivajjayanto;
Sikkhāpadaṃ tattha ca paññapesi.

Nijjīvassāpi maṃsassa, khādanakaṃ yatiṃ pati;
Nindamānaṃ janaṃ disvā, bhūtagāmaṃ pariccaji.

Tikoṭiparisuddhattā, macchamaṃsānujānane;
Paṭicca maṃsānujānaṃ, kamme diṭṭhippasaṅgabhayā.

Aparikkhakassa lokassa, parānuddayatāya ca;
Bhūtagāmapātabyatāya, pāṇātipātappasaṅgabhayā.

Tattha pariyāyavacanaṃ anujāni bhagavā, uddissa kataṃ paṭikkhipi parassa vā pāpappasaṅgabhayena. Idha pana bhūtagāmapātabyatāya pāpābhāvañāpanatthaṃ attuddesikaṃ vihāraṃ, kuṭiñca anujānīti veditabbaṃ. Pakiriyanti ettha te te payo janavisesasaṅkhātā atthavasāti atthavasapakaraṇanti.

Mahāvaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Paṭhamagāthāsaṅgaṇikavaṇṇanā

Sattanagaresu paññattasikkhāpadavaṇṇanā

335. Vacanasampaṭicchanatthe vā nipātoti attho. Aḍḍhuḍḍhasatānīti tīṇi satāni, paññāsāni ca. Viggahanti manussaviggahaṃ. Atirekaṃ vāti dasāhaparamaṃ atirekacīvaraṃ. Kāḷakanti “suddhakāḷakāna”nti vuttakāḷakaṃ. Bhūtanti bhūtārocanaṃ. Paramparabhattanti paramparabhोजनाṃ. Bhikkhunīsu ca akkosoti yā pana bhikkhunī bhikkhuṃ akkoseyya vā paribhāseyya vā. Antaravāsakanti aññātikāya bhikkhuniyā cīvarapaṭiggahaṇaṃ. Rūpiyanti rūpiyasabbohāraṃ. Suttanti sāmaṃ

suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi. Ujjhāpanaketi ujjhāpanake khīyanake. Pācitapiṇḍanti bhikkhunīpaapācitapiṇḍapātaṃ. Cārittanti nimantito sabhatto samāno santaṃ. Cīvaraṃ datvāti samaggena saṅghena cīvaraṃ datvā. Vosāsaṇtīti bhikkhū paneva kulesu nimantitā bhuñjanti, tattha cesā. Giraggacariyāti “yā pana bhikkhunī naccaṃ vā gītaṃ vā”ti ca, “antovassaṃ cārikaṃ careyyā”ti ca vuttadvayaṃ. Chandadānenāti pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya. Pārājikāni cattāri, bhikkhunīnaṃ saññācīkakuṭiṇca kosiyaṃmissasanthatañca seyyā ca anupasampanna saha pathavīkhaṇaṃ. Gaccha devateti bhūtagāmapātabyatā sappāṇakaudakasiñcananti attho. Mahāvihāroti mahallakavihāro. Aññanti aññavādakaṃ. Dvāranti yāvadvārakosā. “Anādariyapācittīti ca sahadhammikaṃ vuccamāno”ti pāṭho. Payopānanti surusurukārakaṃ. Eḷakalomāni patto cāti eḷakalomadhovāpanaṇca ūnapaṇcabandhanapatto ca. Ovādo ceva bhesajjanti bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā ovādo taduttaribhesajjaviññāpanaṇca. Sūci araññakoti “aṭṭhimayaṃ vā dantamayaṃ vā visāṇamayaṃ vā sūcighara”nti ca “yāni kho pana tāni āraññakāni senāsaṇāni sāsaṅka...pe... paṭidesetabba”nti ca. Ovādoti yā pana bhikkhunī ovādāya vā saṃvāsāya vā na gaccheyya. Pārājikāni cattārītiādi dvīsu nāgaresu paññattasampiṇḍanaṃ.

Catuvipattivaṇṇanā

336. Ekatiṃsā ye garukāti ubhato aṭṭha pārājikā, bhikkhūnaṃ terasa, bhikkhunīnaṃ dasa ca saṅghādisesā. Sādhāraṇāsādhāraṇavasena aṭṭha anavasesā nāma pārājikāni. Tadevāti silavipattiṃyeva. Vitthārato dassetuṃ “pārājika”ntiādinā apucchitameva vissajjitaṃ. “Tattha yo cāyaṃ, akkosati hasādhippāyo”ti pāṭho. Duṭṭhullavibhāvanavasenaṅgatavipattiṃ ṭhapetvā pucchāpaṭipāṭiyā yāvatiyakapaṇhaṃ vissajjitumārabhi. Ukkhittānuvattikā bhikkhunī aṭṭha yāvatiyakasaṅghādisesā idha pucchitattā anantarapaṇhā nāma jātā.

Chedanakādivaṇṇanā

337.

Pamāṇātikantamañcanisīdanakaṇḍupaṭicchādivassikasāṭikāsugatacīvarappamāṇaṃ bhikkhunīnaṃ udakasāṭikāti cha chedanakāni. Cīvaravippavāsasammutiādayo catasso sammutiyo. “Ayaṃ tattha sāmīci”ti evaṃ āgatā satta sāmīciyo.

Asādhāraṇādivaṇṇanā

338. Pubbe vuttacuddasaparamāneva antarapaṇhe niṭṭhapetvā purimapaṇhaṃ vissajjento. Dhovanañca paṭiggahoti gāthā aṭṭhakathācariyānaṃ. Dve lomāni eḷakalomatīyojanaparamāni.

Dvevīsati khuddakāti -

“Sakalo bhikkhunivaggo, paramparañca bhojanaṃ;
Anatirittaṃ abhihaṭaṃ, paṇītañca acelakaṃ;
Jānaṃ duṭṭhullachādanaṃ.

“Ūnaṃ mātugāmena saddhiṃ, yā ca anikkhantarājake;
Santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā, vikāle gāmapavesanaṃ.

“Nisīdane ca yā sikkhā, vassikāya ca sāṭikā;
Dvāvīsati imā sikkhā, khuddakesu pakāsītā”ti. -

Pāṭho. “Kulesu cārittāpattī”ti pāṭho na gahetabbo sādharmaṇattā tassa sikkhāpadassa. Chacattārīsā cimetī chacattārīsā ime. “Pārājikāni saṅghādiseso”ti evaṃ vuttasikkhāpade eva vibhajitvā vuttattā vibhattiyo nāma. Sādhāraṇanti aṭṭhannampi sādharmaṇaṃ. Pārājikabhūtā vibhattiyo pārājikavibhattiyo. Sādhāraṇe sattavajjo saṅghādiseso. Aññatarasmiṃ gaṇṭhipade “atha vā ‘dve uposathā dve pavāraṇā cattāri kammāni pañceva uddesā caturo bhavanti, naññathā’ti pāḷiṃ uddharanti. Tattha ‘cattāri kammāni’ti visesābhāvā uddharitapotthakameva sundaraṃ, pubbepi vibhattimattadassanavaseneva cetam vuttaṃ. ‘Na samathehi vūpasamanavasenā’ti vatvā cattāri kammavibhajane ‘samathehi vūpasammatī’ti na visesitaṃ uposathappavāraṇānaṃyeva vibhāgattā. Kasmā? Etthāpi ‘uposathappavāraṇānaṃyeva visesetvā nayaṃ dethā’ti vuttattā, adhammena vaggādikammena āpattiyo vūpasammatīti āpajjanatoti veditabba”nti vuttaṃ, vicāretabbaṃ. Dvīhi catūhi tīhi kiccaṃ ekenāti dvīhi vivādādhikaraṇaṃ, catūhi anuvādādhikaraṇaṃ, tīhi āpattādhikaraṇaṃ, ekena kiccādhikaraṇaṃ sammatīti attho.

Pārājikādiāpattivaṇṇanā

339. Nibbacanamattanti vevacanamattaṃ. Seseti ādito sesā majjhantā. Padanti sikkhāpadaṃ. Saddhācittaṃ pasannacittanti attho, “santācitta”nti vā pāṭho. Anāḷiyanti daliddaṃ. Kiñcāpi idaṃ nibbacanaṃ “garukaṃ lahukañcā”tiādipaṇhe natthi, “handa vākyam suṇoma te”ti iminā pana vacanena saṅgahitassatthassa dīpanatthaṃ vuttanti veditabbaṃ. “Ākāso pakkhinaṃ gatī”ti ca pāṭho atthi, so jātivasena yujjati. Pakkhīnanti ujukameva.

Paṭhamagāthasaṅgaṇikavaṇṇanā niṭṭhitā.

Adhikaraṇabhedavaṇṇanā

Ukkoṭanabhedādivaṇṇanā

340. Adhikaraṇaukkoṭena samathānaṃ ukkoṭaṃ dassetunti adhikaraṇāni sattahi samathehi sammanti, tāni ukkoṭento satta samathe ukkoṭeti nāmāti adhippāyo. Pasavatīti sambhavati. “Anuvādādhikaraṇe labbhantī”tiādīni ‘dhammo adhammo’tiādīnaṃ samānattā tesu visesato labbhantī”ti vuttaṃ. Anihatanti sutṭādinā. Avinicchitanti “āpattianāpattī”tiādīnā. “Tattha jātaṃ adhikaraṇaṃ ukkoṭeti...pe... tiṇavatthārakaṃ ukkoṭeti”ti daseva vuttā. “Sammukhāvinayapaṭiññātakaraṇayebhuyyasikā avuttattā ukkoṭetuṃ na sakkā, kammavācāpi tesam natthi. Tasmā te ukkoṭetuṃ na sakkāti vadantī”ti likhitaṃ. Pāḷimuttakavinicchayenevāti vinayalakkhaṇaṃ vinā kevalaṃ dhammadesanāmattavasenevāti attho. Khandhakato vā parivārato vā ānītasuttena. Nijjhāpentī dassenti. Pubbe dhammavinayena vinicchitaṃ adhikaraṇaṃ upajjhāyādīnaṃ atthāya “adhammaṃ dhammo”tiādīni dīpetvāti attho. Visamāni kāyakammādīni nissitattā visamanissito. Evaṃ sesesu.

Adhikaraṇanidānādivaṇṇanā

342-343. Kiṃsambhāraṇti kiṃparikkhāraṃ, ettha kinti liṅgasāmaññaṃabyayaṃ. Pubbe uppannavivādaṃ nissāya pacchā uppajjanakavivādo vivādanidānaṃ nāma. Āpattādhikaraṇapaccayā catasso āpattiyo āpajjatīti bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ paṭicchādeti pārājikaṃ, vematikā paṭicchādeti thullaccayaṃ, bhikkhu

saṅghādisesaṃ paṭicchādeti pācittiyaṃ, ācāravipattiṃ paṭicchādeti dukkaṭaṃ. Pubbe kataukkhepaniyādikiccaṃ nissāya uppajjanakakiccānaṃ. Kīdisānaṃ? Samanubhāsanādīnaṃ vasena. Taṃ hīti adhikaraṇaṃ.

344. Adhikaraṇesu yena adhikaraṇena sammanti, taṃ dassetunti yadā adhikaraṇehi sammanti, tadā kiccādhikaraṇeneva sammanti, na aññehīti dassanattamaṃ vuttaṃ, na ekantato adhikaraṇeneva sammantīti dassanattamaṃ.

348. Āpattādhikaraṇe saṅgho vivadatīti āpattānāpattīti evaṃ.

353. Samuṭṭhānābhāvato sammukhāvinaye kammaṃsa kiriyākaraṇamiccādinā avibhajitvāva sativinayādīnaṃ channaṃyeva cha samuṭṭhānāni vibhattāni. Taṃ kasmā? Kammasaṅgahābhāvena, sativinayādīnaṃ viya saṅghasammukhatādīnaṃ kiccayatā nāma natthīti adhippāyo.

Adhikaraṇabhedavaṇṇanā niṭṭhitā.

Dutiyagāthasaṅgaṇikavaṇṇanā

Codanādi pucchāvissajjanāvaṇṇanā

359. Viggāhikakathanti attho. Nissāmayāti sallakkhehi. “Kāraya” iti pāṭho. Pubbāparaṃ na jānāti, tasmā akovido hotīti eke. Ayaṃ pana duvidhepi kicce kenaci iriyāpathena.

Codanākaṇḍavaṇṇanā

Anuvijjakakiccavaṇṇanā

360. Anuvijjakapucchane ājīvavipatti na pucchitā. Pañcāpattikkhandhavasena ācāravipatti pucchitā. “Ājīvavipattiyāpi tatheva, saṅgahagamanato”ti vadanti. “Ajjhāpajjanto”ti pāṭho.

363. Tasmā na ca āmisāṃ nissāyāti sambandhitabbaṃ.

Cūlasaṅgāmaṇḍavaṇṇanā

Anuvijjakassapaṭipattivaṇṇanā

365. Ṭhānanisajjavatthādīnissitāti “evaṃ ṭhātabbaṃ evaṃ nisīditabba”nti evamādikā. Saññājananattanti “evaṃ vattabba”nti evaṃ sañjānanattamaṃ. Anuvijjāyāntenāti citte ṭhapentenāti attho. Lajjā sā nu khoti kiṃ sā lajjā ayaṃ parisāti adhippāyo. Anuyogavattaṃ kathāpetvāti “kimanuyogavattaṃ jānāsī”ti pucchitvā teneva kathāpetvā. Ajānanappasaṅgā nāma aññānaṃ.

367. “Bhayaṇa bhayā gacchatī”ti bhayaṇa bhayaṇa hetu bhayā gacchatīti hetuvasena vuttaṃ. Yathā “rattattā pana duṭṭhattā ca chandā dosā ca gacchatī”ti hi vuttaṃ, evaṃ.

Mahāsaṅgāmaṇḍavaṇṇanā

Voharantenajānitabbādivaṇṇanā

375. Vaṇṇāvaṇṇoti nīlādivaṇṇavasena ca ārogyatthādivaṇṇavasena ca vuttasukavissatṭhi.

402. Bhūmipucchāti bhūmi puthavī jagatī cāti sabbāni pathavivevacanāni.

Kathinabhedavaṇṇanā

Kathinaatthatādivaṇṇanā

403-404. Kinti kathaṃ. Anādiyadānaṃ tāvakālikavatthu. “Anāgatavasena anantarā hutvā”ti udakāharaṇādipayogassa dhovanādipubbakaraṇassa pacchā uppajjanato, dhovanādikiriyañca sandhāya payogakaraṇato vuttaṃ. Purejātapaccaye panesa payogoti attho. Ekaṃ dhammampi na labhati attano purejātassa natthitāya.

Kathinādi jānita bbaṇṇavibhāgavaṇṇanā

412. Rūpādidhammesūti vaṇṇagandhādīti tthakesu. “Vassānassa pacchimo māso”ti vuttattā pacchime māse yasmiṃ vā tasmīṃ vā divase attharituṃ vaṭṭatīti siddhaṃ.

415. “Ādiccabandhunāti vuttattā theravacana”nti vadanti.

Palibodhapañhābyākaraṇakathāvaṇṇanā

415-416. Sanniṭṭhānantiko kathaṃ bahisīmāya uddharīyati? Bhikkhu akatacīvaraṃ samādāya pakkamati “na paccassa”nti, tassa bahisīmāgatassa evaṃ hoti “nevimaṃ cīvaraṃ kāressa”nti, evametassa bahisīmāgatassa uddharīyati. Kathaṃ antosīmāya? Akatacīvaraṃ samādāya pakkamati “na paccassa”nti, tato tattha phāsuvihāraṃ alabhanto tameva vihāraṃ āgacchati, tassa cīvarapalibodhoyeva tthito, so ca “nevimaṃ cīvaraṃ kāressa”nti citte uppanne chijjati, tasmā “antosīmāya uddharīyati”ti vuttaṃ. Sanniṭṭhānantikaṃ duvidhaṃ “na paccassa”nti āvāsapalibodhaṃ chinditvā tato punapi tameva vihāraṃ āgantvā “nevimaṃ cīvaraṃ kāressa”nti sanniṭṭhānaṃ karoti, bahisīmāya tathavā “nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ na paccassa”nti cittuppādena sanniṭṭhānantikaṃ hoti. Gāthāyampi “dve palibodhā apubbaṃ acarima”nti idaṃ imeva sandhāya. “Āsāvacchediko kathaṃ antosīmāya? Āsīsitena ‘tumhe vihārameva patthetha, ahaṃ paṇiṇissāmī’ti vutto pubbe ‘na paccassa’nti āvāsapalibodhaṃ chinditvā gato puna taṃ vihāraṃ gantvā tena ‘nāhaṃ sakkomi dātu’nti pahito hotī”ti likhitaṃ. “Atthāre hi sati uddhāro nāmā”ti atthāraṃ vinā uddhāraṃ na labhanti, tasmā vuttaṃ. Purimā dveti “dve kathinuddhārā ekuppādā ekanirodhā”ti vuttādhikāre paṭhamāṃ vuttā antarabbhārasahubbārā. Na pakkamanantikādayo dve. Ekato nirujjhantīti uddhārabhāvaṃ pāpuṇantīti attho.

Kathinabhedavaṇṇanā niṭṭhitā.

Paññattivaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Upālīpañcakavaṇṇanā

Anissitavaggavaṇṇanā

419. Kāyikaupaghatikā nāma kāyena vītikkamo.

Nappaṭippassambhanavaggavaṇṇanā

420. Omaddakārakoti omadditvā abhibhavitvā kārako.

Vohāravaggavaṇṇanā

424. Bhedakaravatthūni nissāya vivādādhikaraṇaṃ samuṭṭhāti, evaṃ yathāsaṅkhaṃ gacchati. Kodhopanāhādidvādasamūlapayogaṃ vivādādhikaraṇaṃ, tathā sesesu. Osāraṇādīsu navasu ṭhānesu kammañattiyā karaṇaṃ. Dvīsu ṭhānesu ñattidutiyañatticatutthakammesu. Yasmā mahāaṭṭhakathāyaṃ vuttanayeneva ubhatovibhaṅgā asaṅgahitā, tasmā yaṃ kurundiyaṃ vuttaṃ, taṃ gahetabbanti sambandho.

Diṭṭhāvikkammavaggavaṇṇanā

425. Tiṇṇannaṃ upari saha āpattiṃ desetum na labbhanti. Kammanānāsaṃvāsakānaṃ laddhiggahitakova laddhinānāsaṃvāsako. “Avippavāsaśīmāya ṭhitassā”ti mahāsīmaṃ kira sandhāya vuttaṃ.

433. “Ummādā cittakkhepā”ti pāṭho.

Musāvādvaggavaṇṇanā

444. Pariyāyena jānantassāti yassa kassaci jānantassa pariyāyena vuttamusāvādoti attho.

446. Anuyogo na dātabboti tena vuttaṃ anādiyitvā tuṇhī bhavitabbanti attho.

Bhikkhunovādvaggavaṇṇanā

454. Vohāraniruttiyaṃ saddaniruttiyaṃ. Maggapaccavekkhaṇādayo ekūnavīsati.

Ubbāhikavaggavaṇṇanā

455. Pasāretā mohetā.

Adhikaraṇavūpasamavaggavaṇṇanā

458. “Yathārantanti anupasampanne apekkhatī”tipi vadanti. “Yathāvuḍḍhanti upasampanne apekkhatī”ti likhitaṃ.

Kathinatthāravaggavaṇṇanā

467. “Ekāvatto”tipi paṭhanti, tassa kuddho kodhābhibhūtoti kirattho. Ekavatthotipi keci, uttarāsaṅgaṃ apanetvā ṭhitoti kirattho, taṃ sabbaṃ aṭṭhakathāyaṃ uddhaṭapāḷiyā virujjhatīti. Ekāvattoti hi uddhaṭaṃ, tasmā na gahetabbaṃ. Antarā vuttakāraṇenāti “kiccayapasutattā vandanaṃ asamannāharanto nalāṭaṃ paṭihaññeyyā”tiādivuttakāraṇena.

Upālipaṇcavaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Āpattisamuṭṭhānavaggavaṇṇanā

470. Pubbe vuttamevāti sahaseyyādipaṇṇattivajjaṃ. Itaranti sacittakaṃ. Desento, domanassiko aññehi bhiṃsāpanādīni katvā āpattiṃ āpajjitvāti adhippāyo.

Dutiyagāthāsaṅgaṇikavaṇṇanā

Kāyikādiāpattivaggavaṇṇanā

474-475. Nidānuddesaṃ vinā sesuddesābhāvā “sabbapātimokkhuddesānañca saṅgaho hotī”ti vuttaṃ. Vinaye garukā vinayagarukā. Idaṃ pana dvīsu gāthāsu kiñcāpi āgataṃ, aññehi pana missetvā vuttabhāvā nānākaraṇaṃ paccetabbaṃ.

Navasu ðhānesu kammaṃ hotīti kammañatti hoti. Vācāti vacīsambhavā. Addhānahīno ūnavīsativasso. “Apicetthāti kurundivādo”ti vuttaṃ. Vanappatinti evaṃ adinnādāne āgataṃ vanappatiṃ. Vissatthichaḍḍaneti sukkavissatthiyaṃ. Dukkaṭā katāti dukkaṭaṃ vuttaṃ. Āmakadhaññaṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pubbapayoge dukkaṭaṃ, ajjhohāre pācittiyaṃ.

Pācittiyavaṇṇanā

476. Mahāsaṅghikā sāmaṇerepi āpattiṃ desāpenti kira, tena vuttaṃ “na desāpetabbā”ti, daṇḍakammaṃ pana tesaṃ kātabbaṃ tathārūpe oḷārikavītikkame.

Avandanīyapuggalādivaṇṇanā

477. Dasasataṃ āpattiyoti sahasaṃ āpattiyo. Campāyaṃ vinayavatthusminti campeyyakkhandhake. Adhammena vaggantiādīni cattāri kammāniyeva bhagavatā vuttānīti attho. Na kevalaṃ āpattiyeva, atha kho cha samathā...pe... sammukhāvinayena sammanti, samāyogaṃ gacchanti sammukhāvinayena sampayogaṃ gacchantīti attho. Vinā samathehi sammati, samathabhāvaṃ gacchati. Paṭisedhatthe sati vinā samathehīti samathehi vināti attho.

Soḷasakammādivaṇṇanā

478. Asuttakanti suttavirahitaṃ, usuttaṃ tatra natthīti adhippāyo.

Dutiya gāthāsaṅgaṇikavaṇṇanā niṭṭhitā.

Sedamocanagāthāvaṇṇanā

Avippavāsapañhāvaṇṇanā

479. Tahinti tasmīṃ puggale. Akappiyasambhogo nāma methunadhammādi. “Varasenāsanarakkhaṇatthāya vissajjetvā paribhuñjituṃ vaṭṭatī”ti garubhaṇḍavinicchaye vutto. Ekādasāvandiye paṇḍakādayo ekādasā. Upeti sapariṣaṃ. Na jīvati nimmitarūpattā. “Ubbhakkhakena vadāmī”ti iminā mukhe methunadhammābhāvaṃ dīpeti. Adhonābhivajjanena vaccamaggappassāvamaggesu. Gāmantarapariyāpannaṃ nadipāraṃ okkantabhikkhuṇiṃ sandhāyāti bhikkhuniyā gāmāpariyāpannaparatīre nadisaṃpameva sandhāya vuttā. Tattha paratīre gāmūpacāro ekaleḍḍupāto nadipariyantaṃ paricchinno, tasmā paratīre ratanamattampi araññaṃ na atthi, tañca tiṇādīhi paṭicchannattā dassanūpacāravirahitaṃ karoti. Tattha attano gāme āpatti natthi. Paratīre pana ekaleḍḍupātasaṅkhāte gāmūpacāreyeva padaṃ ṭhapeti. Antare abhidhammavasena araññabhūtaṃ sakagāmaṃ atikkamati nāma, tasmā gaṇamhā ohīyanā ca hotīti nātabbaṃ. Ettāvatāpi santosamakativā vicāretvā gahetabbaṃ. Bhikkhūnaṃ santike upasampannā pañcasatā mahāpajāpatippamukhā. Mahāpajāpatipi hi ānandattherena dinnaovādassa paṭiggahitattā bhikkhūnaṃ santike upasampannā nāma.

Pārājikādīpañhāvaṇṇanā

480. “Dussakuṭiṃ sandhāyā”ti saha dussena vītikkamanassa sakkuṇeyyatāya vuttaṃ. Liṅgaparivatte paṭiggahaṇassa vijahanato sāmaṃ gahetvā bhuñjituṃ na vaṭṭatī. Kākaūhadanaṃ vāti kākena ūhadanaṃ vā. “Tayo purisepi upagantvā”ti pāṭhaseso.

Pācittiyādiṭṭhāvaṇṇanā

481. Methunadhammapaccayā nāma kāyasaṃsaggo. Taṃhetu methunadhammassa pubbhāgabhūtaṃ kāyasaṃsaggaṃ vāyāmantiyāti aṭṭhavatthupūraṇaṃ sandhāya. Paribhogappaccayāti paribhogakāraṇā. Tasmāti yasmā paribhogappaccayā āpajjati, tasmā bhojanapariyosāne hotīti attho. Porāṇapotthakesu “tassā”ti pāṭho. “Kāraṇavacanāṃ sundaraṃ bhojanaparicchedadassanato”ti vadanti.

Sedamocanagāthāvaṇṇanā niṭṭhitā.

Pañcavaggo

Kammavaggavaṇṇanā

483. “Ummattakasammūtiṃ ummattake yācitvā gate asammukhāpi dātuṃ vaṭṭatī”ti vuttaṃ. Tattha nisinnepi na kuppati niyamābhāvā. Asammukhā kate dosābhāvaṃ dassetuṃ “asammukhākataṃ sukataṃ hotī”ti vuttaṃ. Dūtena upasampadā panettha sammukhā kātuṃ na sakkā. Kammavācānānattasabhāvā pattanikkujjanādayo hatthapāsato apanetvā kātabbā, tena vuttaṃ “asammukhā kataṃ sukataṃ hotī”ti. “Pucchitvā codetvā sāretvā kātabbaṃ apucchitvā acodetvā asāretvā karotī”ti ayaṃ vacanatto. Thapetvā kattikamāsanti so pavāraṇāmāso, dve ca puṇṇamāsiyoti paṭhamadutiyaṃvassūpagatānaṃ pavāraṇā puṇṇamāsā dve.

485. Padaṃ vā chaḍḍetīti attho. Ka-vaggādīsu pañcasu. Garukanti dīghaṃ, saṃyogaparañca. “Buddharakkhitattherassa yassa nakkhamatī”ti ettha ta-kāraka-kārā saṃyogaparā. Dīghe vattabbe rassanti “so tuṇhī assā”ti vattabbe so tuṇhi assāti vacanaṃ.

486. Sesatṭhakathāsu vuttavacanāṃ kurundiyaṃ pākaṭaṃ katvā “nisīdituṃ na sakkontī”ti vuttaṃ.

487-488. Parisuddhasīlā cattāro bhikkhūti pārājikaṃ anāpannā. Na tesāṃ chando vā pārissuddhi vā etīti tīsu, dvīsu vā nisinnesu ekassa, dvinnāṃ vā chandapārissuddhi āhaṭṭhāpi anāhaṭṭhāva.

Apalokanakammakathāvaṇṇanā

495-496. Kāyasambhogasāmaggidānasahaseyyapaṭiggahaṇādi imassa apalokanakammaṃsa ṭhānaṃ hotīti evampi apalokanakammaṃ pavattatīti attho. Kammaññeva lakkhaṇanti kammalakkhaṇaṃ. Osāraṇanissāraṇabhaṇḍukammādayo viya kammañca hutvā aññañca nāmaṃ na labhati, kammameva hutvā upalakkhīyatīti kammalakkhaṇaṃ upanissayo viya. Hetupaccayādilakkhaṇavimutto hi sabbo paccayaviseso tattha saṅgayhati, evampi “kammalakkhaṇamevā”ti vuttaṃ. Kammalakkhaṇaṃ dassetuṃ “acchinnacīvarajijñacīvaranaṭṭhacīvarāna”ntiādi vuttaṃ. “Tato atirekaṃ dentena apaloketvā dātabba”nti vuttaṃ apalokanaṃ kammalakkhaṇameva. Evaṃ sabbattha lakkhaṇaṃ vedītabbaṃ. Iṇapalibodhampīti sace tādīsaṃ bhikkhuṃ iṇāyikā palibujjhanti. Tatrūppādato dātuṃ vaṭṭati. Antarasannipātoti uposathappavāraṇādimahāsannipāte thapetvā antarā maṅgaluccāraṇādi. Upanikkhepatoti cetiyassa āpadatthāya nikkhattato. “Añña katikā kātabbā”ti ye rukkhe uddissa pubbe katikā katā, tehi imesaṃ aññattāti vuttaṃ. “Sace tattha mūle”ti pubbe “ito paṭṭhāya bhājetvā khādantū”ti vacanena puggalikaparibhogo paṭikkhitto hoti. Anuvicaritvāti pacchato pacchato gantvā. Tesāṃ

santikā paccayaṃ paccāsīśantenāti attho. Mūlabhāgānti dasamabhāgaṃ katvā. Pubbakāle dasamabhāgaṃ katvā adamsu, tasmā “mūlabhāgo”ti vuttaṃ. Akatāvāsaṃ vā katvāti uppannaāyena. Jaggitakāleyeva na vāretabbāti jaggitā hutvā pupphaphalabharitakāleti attho. Jagganakāleti jaggituṃ āraddhakāle. Ñattikammaṭṭhānabhede panāti ñattikammaṣa ṭhānabhede.

Idaṃ panettha pakiṇṇakaṃ - atthi saṅghakammaṃ saṅgho eva karoti, na gaṇo, na puggalo, taṃ apalokanakammaṣa kammalakkhaṇekadesaṃ ṭhapetvā itaraṃ catubbidhampi kammaṃ veditabbaṃ. Atthi saṅghakammaṃ saṅgho ca karoti, gaṇo ca karoti, puggalo ca karoti, taṃ pubbe ṭhapitaṃ. Vuttañhetuṃ “yasmaṃ vihāre dve tayo janā vasanti, tehi nisīditvā katampi saṅghena katasadisameva. Yasmaṃ pana vihāre eko bhikkhu hoti, tena bhikkhunā”tiādi. Atthi gaṇakammaṃ saṅgho ca karoti, gaṇo ca karoti, puggalo ca karoti, taṃ yo pārisuddhiuposatho aññesaṃ santike karīyati, tassa vasena veditabbaṃ. Atthi gaṇakammaṃ gaṇova karoti, na saṅgho, na puggalo, taṃ yo pārisuddhiuposatho aññamaññaṃ ārocana vasena karīyati, tassa vasena veditabbaṃ. Atthi puggalakammaṃ puggalova karoti, na saṅgho, na gaṇo, taṃ adhiṭṭhānuposathavasena veditabbaṃ. Atthi gaṇakammaṃ ekaccova gaṇo karoti, ekacco na karoti, tattha añattikaṃ dveyeva karonti, na tayo. Sañattikaṃ tayova karonti, na tato ūnā vā adhikā vāti.

Apaññattepaññattavaggavaṇṇanā

500. Kakusandhakoṇāgamanakassapā eva hi satta āpattikkhandhe paññapesuṃ. Vipassīdayo pana ovādapātimokkhaṃ uddisiṃsu, na sikkhāpadaṃ paññapesuṃ.

Nigamanakathāvaṇṇanā

Ubhatovibhaṅgakhandhakaparivārehi vibhattaṃ desanaṃ atthi tassa vinayaṭṭhakassa, nāmena samantapāsādikā nāma saṃvaṇṇanā “samantapāsādikā nāmā”ti vuttavacanasaṃvaṇṇanā samattāti āha. Tattha padhānaghare. Iddhā atthavinicchayādīhi.

Sammā udito samudito, te guṇe akicchena adhigato adhikappamāṇaguṇehi vā samudito, tena samuditeṇa “gatānaṃ dhammānaṃ gatiyo samannesatī”ti vuttāya satiā uppāditā saddhādayo paramavisuddhā nāma samannāraṃkhattā. Iti satipi saddhādīhi vuttā hoti. Evaṃ sante ettha vutte catubbidhe sīle pātimokkhasaṃvarasīlaṃ saddhā maṇḍeti. Saddhāsādhanañhi taṃ. Indriyasaṃvarājīvaṃ pārisuddhipaccayaparibhogasīlāni paṭimaṇḍenti sativīriyapaññāyoti yathāyogaṃ veditabbaṃ. Apica saddhā ca buddhirahitā avisuddhā hoti buddhiyā pasādetuttā. Buddhiyo pana tassānubhāvena paramavisuddhā nāma honti. Paññā saddhārahitā kerāṭīkapakkhaṃ bhajati, saddhāyuttā eva visuddhā hoti. Vīriyāñca samādhirahitaṃ uddhaccāya saṃvattati, na samādhīyuttanti vīriyassa suddhāvacanato samādhipi vutto hoti, evaṃ paramavisuddhā saddhādayopi pātimokkhaṃ paṭimaṇḍentīti ñātabbaṃ. Kathaṃ? Paṭipattidesake satthari ca paṭipattiyañca paṭipattiphale ca saddhāya vinā sīlasamādhānaṃ, samādinnavisodhanañca kātuṃ na sakkāti saddhā pātimokkhaṃ paṭimaṇḍeti. Tattha “itipi so bhagavā”tiādinā satthari ca pūjetuṃ sakkoti. Paṭipattiyaṃ sīlavipattisampattimūlake sandiṭṭhikasamparāyikaphale ca saddhāpavatti vitthārato ñātabbā, sīlavipattisampattinimittaṃ ādīnavamānisamsaṃsañca ādīnavapariccāge, ānisamsasampādane ca upāyaṃ disvā tathā pavattamānā paññā pātimokkhasaṃvaraṃ paṭimaṇḍeti. “Atisīta”ntiādinā appavattanārahaṃ kosajjaṃ

“yo ca sītañca uṇhañcā”ti vuttānusārena pajahitvā anuppannuppannānaṃ
 asaṃvarasaṃvarānaṃ anuppādanapajahanauppādanavaḍḍhanavasena
 pavattamānavīriyaṃ pātimokkhaṃ paṭimaṇḍeti, iminā nayena indriyasaṃvarādīsipi
 yojetabbaṃ. Catunnampi saṅgahavatthūnaṃ anukūlasamudācāro idha ācāroti
 veditabbo. Ajjava-vacanena lābhasakkārahetu
 kāyaduccaritādikuṭīlakaramāyāsāṭṭheyyapaṭipakkhaajjavadhammasamāyogadīpanena
 alobhajjhāsayatā dīpitā. Maddava-vacanena
 kakkhaḷabhāvakarapaṭighādipaṭipakkhabhūtamettādimaddavadhammasamāyogadīpa
 nena hitajjhāsayādīni dīpitāni honti. Ādi-saddena “khanti ca soraccañca sākhyāñca
 paṭisanthāro cā”tiādīnā vuttadhammehi samāyogo dīpito hoti. Idha vuttā
 ajjavamaddavādayo guṇā sīlasampattiyā hetū ca honti sīlasampattiphalañca
 taṃsampādanato. Sakasamayoti catuparisā. Etena sabhāgadukkhabhāvābhāvo
 sūcito. Atha vā sakasamayoti sogataṃ piṭakattayaṃ sakasamayo eva gahanaṃ
 duddīpanattā, sakasamayassa sannitṭhānaṃ sakasamayagahanaṃ -

“Saccaṃ satto paṭisandhi, paccayākārameva ca;
 Duddasā caturo dhammā, desetuñca sudukkarā”ti. -

Vuttattā yathā sakasamayassa gahanapadena yojanā vuttā, tathā parasamayassapi.
 Paññāveyyattiyenāti anena tikhiṇena ñāṇena katasilānisitasatthasadisababhāvapaññā
 vuttā. Tipiṭakasaṅkhātāya pariyattiyā pabhedo tipiṭakapariyattippabhedo. Tasmim
 pabhede. Tanti ca tantiattho ca sāsanaṃ nāma. Idha “tanti evā”ti vadanti. Yasmim
 ayaṃ saṃvaṇṇanā niṭṭhāpitā, tasmim kāle paṭivedhaññābhāvato sutamayaṃ
 sandhāya “appaṭihataññāpabhāvenā”ti vuttaṃ. Karaṇasampattiyā janitattā
 sukhaviniggaṭaṃ. Sukhaviniggaṭattā madhurodātavacanaḷāvaṇṇayuttenāpi
 yojetabbaṃ, īdisaṃ vacanaṃ sotasukhañca sannivesasampattisukhañca hoti.
 “Veyyākaraṇenā”ti avatvā “mahāveyyākaraṇenā”ti vuttattā
 sikkhāniruttichandovicityādipaṭimaṇḍitapāṇinīyanyāsādhāraṇadhāraṇasabhāvo sūcito
 bhavati. Yuttavādinātiādīsū yuttamuttavādinā ṭhānupattiyapaññāya
 samannāgatenāti attho. Ojābhedeṇi āyusattikaraṇatādisāmatthayogānaṃ
 mahākavinā racitaṅgathassa mahantattā vā “tipiṭakapariyattippabhede”tiādīhi
 sāsane, hetuvisaye, sadde cāti imesu tīsu ṭhānesu pāṭavabhāvaṃ dīpento
 venayikabuddhisampattisabbhāvamassa sūceti. Yesaṃ puggalānaṃ pabhinnā
 paṭisambhidādi, te pabhinnapaṭisambhidādayo dhammā. Tehi parivārito
 ukkhittasantatiupacchedamakavā attano santāne uppādanavaḍḍhanavasena vārito
 so pabhinnapaṭisambhidāparivāro. Tasmim pabhinnapaṭisambhidāparivāre
 uttarimanussadhammeti attho.
 Chaḷabhiññācatupaṭisambhidādippabhedaguṇapaṭimaṇḍite pana chaḷabhiññā
 uttarimanussadhammā eva. Catūsu paṭisambhidāsu atthapaṭisambhidāya ekadesova.
 Tadubhayaṃ sayaṃ uttarimanussadhammapariyāpannaṃ kathaṃ
 uttarimanussadhammaṃ paṭimaṇḍetīti ce? Rukkhaṃ rukkhassa
 avayavabhūtapupphādayo viya sayañca yesaṃ uttarimanussadhammānaṃ
 avayavattāti. Kāmāvacaradhammapariyāpannapaṭisambhidāññaṃ
 uttarimanussadhammānaṃ anavayavabhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ paṭimaṇḍeti,
 purisassa anavayavabhūto alaṅkāro viya purisaṃ. Atha vā
 kāmāvacarapaasambhidāparivāro chaḷabhiññāpaṭisambhidādippabhedaguṇe
 paṭimaṇḍeti. Lokuttarapaṭisambhidaṃ sandhāya puna paṭisambhidāvacanañca.
 Sāsane uppajjitvā sāsanaṃ alaṅkārabhūtena, yasmim vaṃse uppanno, tasseva vā

alaṅkārabhūtena. Saṅkhepavittthāresu itarītarakaraṇaṃ, appasannapasannānaṃ pasāduppādanābhivuḍḍhikaraṇaṃ, vuttānaṃ gambhīraṇaṃ gambhīruttānabhāvakaraṇanti evaṃ chabbidhācariyaguṇayogato vipulabuddhi nāma. Ye dhammacintanaṃ atidhāvanta keci ucchedādinānappakāraṇaṃ antaṃ vā gaṇhanti, “sabbam ñeyyaṃ paññatti evā”ti vā “paramattho evā”ti vā gaṇhanti, tesam buddhi micchādiṭṭhipaccayattā samalā nāma hoti, imassa pana buddhi dhammacintātidhāvanarahitattā visuddhā nāma hoti. Tena vuttaṃ “vipulavisuddhabuddhinā”ti. Garūhi “piyo garu bhāvanīyo”tiādinā vuttaṃguṇehi yuttagarūhi. Guṇehi thirabhāvaṃ gatattā therena.

Sīlena sīlassa vā visuddhiyā sīlavisuddhiyā. Avijjaṇḍakosaṃ padāletvā paṭhamam abhinibbattattā lokajeṭṭhassa. Lokassa vā gambhīre mahante sīlādikkhandhe esi gavesīti mahesīti.

Ettāvatā samadhikasattavīsatisahassaparimāṇāya samantapāsādikasaññitāya vinayaṭṭhakathāya sabbapadesu vinicchayaajātaṃ saṅkhipitvā gaṇṭhiṭṭhānavikāsanā katā hoti, tathāpi yaṃ ettha likhitaṃ, taṃ suṭṭhu vicāretvā pāḷiṇca aṭṭhakathaṇca sallakkhetvā ye ācariyā buddhassa bhagavato mahānubhāvaṃ, vinayapiṭakassa ca vicitranayagambhīratthataṃ sallakkhetvā porāṇānaṃ kathāmaggaṃ avināsetvā attano matiṃ pahāya kevalaṃ saddhammaṭṭhitiyā, parānuggahakāmatāya ca vinayapiṭakaṃ pakāsentā tṭhitā, tesam pādamūle vanditvā khantisoraccādiguṇasamannāgatena hutvā vattasampattiyā tesam cittaṃ ārādhettvā pavenīyā āgataṃ vinicchayaṃ kathāpetvā upadhāretvā yaṃ tena saṃsandati, taṃ gahetabbaṃ, itaraṃ chaḍḍetabbaṃ. Itarathā tuṇhībhūtena bhavitabbaṃ. Vinicchayaasaṅkarakarena pana na bhavitabbameva. Kasmā? Sāsanassa nāsahetuttā. Hoti cettha -

“Asambudhaṃ buddhamahānubhāvaṃ,
Dhammassa gambhīranayatthataṇca;
Yo vaṇṇaye taṃ vinayaṃ aviññū,
So duddaso sāsanaṇāsahetu.

Pāḷiṃ tadatthaṇca asambudhañhi,
Nāseti yo aṭṭhakathānayaṇca;
Anicchayaṃ nicchayato parehi,
Gāheti teheva purakkhato so.

Anukkameneva mahājanena,
Purakkhato paṇḍitamānibhikkhu;
Apaṇḍitānaṃ vimatiṃ akatvā,
Ācariyalīlaṃ purato karotī”ti.

Samantapāsādikāya gaṇṭhipadādhippāyappakāsanā samattā.

Vajirabuddhiṭkā niṭṭhitā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 14 September 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 08. Subcommentary of the Vajirabuddhi. Parivāraṇṇanā Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org